

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljkatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta 5— "
četrt leta 2-50 "
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
" " " dvakrat . . . 12 "
" " " trikrat . . . 10 "
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Poziv!

Neznosni materialni položaj, ki pritiska na slovensko učiteljstvo s tako morečo močjo, da je prikopela naša sila in potreba do vrhunca, je prisilil podpisano vodstvo, da sklicuje s tem javno

izredno zborovanje delegacije

ki se vrši

v sredo, dne 4. oktobra 1911, v veliki dvorani „Mestnega doma“ v Ljubljani, ob 4. uri popoldne.

Edina točka dnevnega reda:

Draginja in učiteljstvo.

Poročajo tovariši:

1. Za Koroško: Zdravko Kovač, učitelj na Strmcu;
2. za Kranjsko: Fran Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani-Barju;
3. za Primorsko:
 - a) Goriško: Franc Merljak, nadučitelj v Batujah.
 - b) Istra: Anton Urbančič, nadučitelj v Boljuncu;
 - c) Trst: Ferdo pl. Kleinmayr, učitelj v Trstu;
4. za Štajersko: Fran Brinar, nadučitelj v Gotovljah;
5. skupni poročevalec: Engelbert Gangl, učitelj v Idriji.

Tega zborovanja delegacije se morajo udeležiti tovariši delegati in vse tovarišice delegatkinje, ki so jih okrajna učiteljska društva izvolila za zadnje glavno skupščino Zaveze, vršečo se o binkoštih t.l. v Trstu. Nihče ne sme ostati doma; sedaj ni nobenega izgovora! Resni čas kliče s poveljujočim glasom: Vsi do zadnjega v Ljubljano!

Ta klic pa velja tudi vsemu ostalemu slovenskemu učiteljstvu!

Tovariši, tovarišice! — Vsi stanovi se gibljejo, vsi kličejo po pomoči in rešitvi iz neznosnega materialnega uboštva, molčati ne more in ne sme med bednimi stanovi najbednejši stan slovensko učiteljstvo!

Nekaj doneskov k vprašanju o preosnovi ljudskega šolstva na slovenskem Štajerskem.

Piše K. K.

I.

Poslanec S. L. S. ali na Štajerskem K. Z. g. dr. Verstovšek ne govori v svoji „Resni besedi“ samo o potrebi delitve štajerskega šolskega sveta, ampak sploh o preosnovi ljudskega šolstva na deželi, specialno za slov. Štajer, z narodnega in gospodarskega stališča, kakor pravi.

Ker se vsaka obsežnejša preosnova ljudskega šolstva tiče obnem učiteljstva samega, oziroma njega pravnega in socialnega položaja, zato tudi mora učiteljstvo napram vsakemu takemu gibanju zavzemati svoje principialno stališče.

Učiteljstvu je to stališče od narave določeno, in zato principialno, mnenje posameznikovo napram skupini ne pride kot

„quantite negligible“ mnogo v poštev, zakaj stanovsko zaveden učitelj kot član tega stanu deluje in misli v duhu svojega poklica, ali je pa sploh za stan brezpomemben.

Preden to naše od narave dano stališče napram kaki preosnovi natanko precejujemo, so daljna razmotrivanja o predmetu prepotrebna.

Kot celota smo gotovo do gotove meje v našem poklicu strokovnjaki, dasi morda temu ali onemu posamezniku v tem oziru mnogo ali sploh vse nedostaje; tega razmerja ni samo pri nas, ampak v vsakem poklicu.

Napram ljudsko-šolskemu vprašanju in recimo — njega razvoju specialno na Štajerskem imajo posamezniki neučitelji lahko različno mnenje, in sicer:

1. nobenega stališča, ker jim je irelevantno,
2. svoje osebno in privatno stališče ali
3. kot zastopniki gotove socialne skupine, odnosno političke stranke določeno principialno stališče.

Mi in naše rodbine ječimo pod silovito težo bede, da se že večine polasča obup! Ob sedanjih denarnih sredstvih, ob sedanjem času vedno rastoče draginje je slovenskemu učiteljstvu absolutno nemogoče izhajati! To moramo vsej javnosti povedati, na ves glas zaklicati moramo poklicanim faktorjem z gromovitim glasom obupanega in neplačanega kulturnega delavca, da je sedaj pomoč najnujnejša, ker je sila največja.

Manifestirati hočemo z vso resnostjo in dostojnostjo za naše pravice, za najprimitivnejše zahteve delovnega človeka: Dajte nam kruha!

Zato pa mora biti naša udeležba imponujoča — ogromna. Nihče, ki čuti za svoj stan, ki mu srce krvavi ob pogledu na stradajočo rodovino, naj ne ostane doma! Kakor delegatom in delegatkinjam — tudi vam vsem ni zdaj nobenega izgovora. Oglašja se vse avstrijsko učiteljstvo — zaostati ne smemo mi! Z zadnjimi sredstvi, če mora biti tako, se dvignimo na pot v Ljubljano, da si ne bomo morali očitati, da smo v najresnejšem času zanemarili svojo dolžnost! To smo dolžni sebi, svoji stanovski časti in svojim familijam!

Okrajna učiteljska društva naj brez vsakega drugega poziva nemudoma razvijejo najživahnejšo agitacijo za najobilnejšo udeležbo. S tem jim nalagamo vso odgovornost. Kakor so pokazale vselej doslej, kadar je bilo treba izpričati disciplino in moč naprednega slovenskega učiteljstva, da umevajo svojo nalogo, tako naj tudi sedaj v polni meri store svojo dolžnost in naj uporabijo vsa dopustna sredstva, da pride dne 4. oktobra t.l. na naše zborovanje v Ljubljano vsakteri in vsaktera, ki ga nepremagljive težkoče in zapreke ne zadržijo doma!

V središču vsega slovenskega sveta naj govori vse slovensko učiteljstvo v tem težkem času, ko je zmanjkalo kruha, a treba vendarle še vedno vršiti vse dolžnosti stanu in roditelja!

Upravni odbor Zaveze in vsi poročevalci se zbero istega dne ob pol 3. uri popoldne na posvetovanje v pisarnici načelstva „Učiteljske tiskarne“ v Frančiškanski ulici št. 8.

Vsi pokonci, vsi na noge, vsi v Ljubljano! Kliče nas sila in dolžnost!

Vodstvo Zaveze avstr. jugoslov. učiteljskih društev v Ljubljani

dne 26. septembra 1911.

L. Jelenc,

t. č. predsednik.

Vilibald Rus,

t. č. tajnik.

Socialne skupine, oziroma političke stranke kot činitelji političkih akcij imajo neizpremenljivo določeno principialno stališče napram vsaki javni stvari. Ta stališča in iz njih izvirajoče sodbe so si večinoma v nesoglasju, le malo je morda točk, ki se v njih vjemajo. Nam učiteljem je treba vsa ta razna stališča, oziroma zahteve, ki jih imajo posebne razne skupine do ljudskega šolstva in njega razvoja, natančno proučavati; jih po svoji stvarnosti in upravičenosti primerjati, jih presojevati in končno na njih podlagi naše stališče popolnoma spoznavati.

Res je, v tem oziru nismo na zborovanjih naših društev spali; razpravljali smo o mnogih aktualnih vprašanjih glede razvoja šolstva v vseh panogah tudi na uradnih konferencah. Rezultati tega dela pa niso še zbrani, ostali so tudi večinoma samo na papirju, ker jim šolska oblast tudi ni mogla dosedaj priboriti veljave. Gotovim političkim strankam je bilo vendar ljudsko-šolsko vprašanje vedno najaktualnejše, njih političko učinkovanje v zakonodajnih skup-

ščinah kakor v višjih in najvišjih šolskih oblastvih se je vršilo vedno, nepretrgoma, dasi ne v vsakem slučaju odkrito pred širšo javnostjo. V tej dobi razvoja ljudskega šolstva se ni nikdar pozivala celota učiteljstva, naj označi precizno svoje stališče.

V sedanjem času, ko je na podlagi volilnih reform v najvažnejše zakonodajne zbornice prej upati na dosego globokih, dalekosežnih reform, kakor se n. pr. nahajajo v programih reakcionarne in radikalno narodne socialne skupine, sta porinile slednji šolsko vprašanje v ospredje svojih političkih stremeljenj, ljudsko-šolsko vprašanje postaja kardinalna točka vsakega političkega programa.

Učitelji poznamo zgodovino moderne ljudskega šolstva. Mi vemo njega izvor, posebno to, da je plod političkih bojev kulturnega značaja, njih pravni rezultat in da bo isto tudi vsaka uspeša preosnova, namreč: kompromisni pravni rezultat vseh na tej stvari zainteresovanih, med seboj borečih se strank, oziroma socialnih skupin. V koliko bodo slednje uva-